

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ СІМЕЙ

Денисюк Тетяна

Система соціального захисту ВПО та їх сімей є складною та багатогранною проблемою, яка потребує постійного удосконалення та вдосконалення [1]. На основі проведеного дослідження можна зробити кілька ключових висновків щодо сучасного стану цієї системи та напрямків подальшого розвитку. Важливо визнати, що існуюча система соціального захисту ВПО та їх сімей має свої переваги, але також потребує значних поліпшень. Однак багато аспектів цієї системи залишаються недостатньою або неефективною.

Соціальний захист ВПО та їх родин є ключовим аспектом державної політики, забезпечення їхнього соціального добробуту. Цей комплекс включає різноманітні економічні, правові та організаційні заходи, спрямовані на мінімізацію спрямованим на підтримку та захист основних соціальних прав громадян та впливу чинників, що можуть негативно впливати на якість життя населення. Соціальний захист охоплює відносини та інтереси різних соціальних суб'єктів, у тому числі суспільних організацій та держави, зокрема спрямованих на підтримку тих, хто знаходиться в незвичайних економічних умовах [1].

На першому етапі дослідження було проведено соціальне опитування 60 сімей з числа ВПО Дашівської селищної ради (Вінницька обл.) Вибірка становила 60 внутрішньо переміщених сімей. Для організації збору даних було розроблено авторський опитувальник «Доступність та ефективність соціального захисту внутрішньо переміщених сімей».

Якість і доступність системи соціального захисту для ВПО та їх сімей – це важливе питання, яке вимагає уваги та оцінки. Щоб оцінити її ефективність, потрібно провести комплексний аналіз, враховуючи різні аспекти, такі як доступність медичної допомоги, рівень пенсійних виплат, наявність психологічної

підтримки, житлові умови тощо. Також важливо враховувати думки та враження самих ВПО та їхніх сімей, оскільки вони найбільше знають про свої потреби та виклики, з якими вони стикаються в повсякденному житті [3].

Результати опитування допомогли виявити найбільш затребувані соціальні послуги та потреби серед сімей з числа ВПО.

Проведене на другому етапі дослідження «Інтерв'ю для сімей з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО)» показує, що поточний рівень задоволення потреб ВПО у різних аспектах життя: від житлових умов до психологічної підтримки; виявити основні потреби цієї категорії населення та скласти пріоритети для допомоги, спрямованої на забезпечення життєво важливих потреб; забезпечити інформування організацій та благодійних ініціатив про те, які програми підтримки найбільш затребувані серед ВПО; допомогти зрозуміти, як ВПО бачать своє майбутнє – чи планують вони повернення або ж планують залишитися на новому місці, що може вплинути на планування довгострокової інтеграції.

Як видно з представлених нами результатів дослідження, у 37,0% досліджуваних виявлено високий рівень суб'єктивного відчуття самотності. В індивідуальних бесідах нам вдалося з'ясувати, що цим внутрішньо переміщеним підліткам, особам раннього юнацького віку важко знайти друзів в новому оточенні, вони сумують за своїм попереднім місцем проживання. Усі досліджувані неохоче виявляють ініціативу у спілкуванні з оточуючими, а скоріше чекають, щоб їх покликали до якоїсь спільної діяльності, в той самий час зовні вони часто демонструють небажання взаємодіяти з оточуючими.

Як видно з представлених результатів, у внутрішньо переміщених осіб переважають негативні емоції страху, горя, гніву. До того ж їм властива емоція сорому, тобто вони відчують сором, коли отримують допомогу, коли змушені просити те, що їм необхідне для нормального існування. А також їм властива емоція провини, тобто вони відчують якусь свою провину у ситуації, що склалась.

Таким чином, надання соціальних послуг має велике значення для підтримки сімей з числа внутрішньо переміщених осіб. Ці послуги сприяють зниженню рівня тривоги та створенню більш сприятливих умов для їх психологічного благополуччя. Результати дослідження підкреслюють необхідність подальшого розвитку та поширення соціальних програм та послуг для внутрішньо переміщених осіб, які борються з тривожністю та іншими психологічними наслідками війни [2; 4; 5; 6].

На завершальному етапі дослідження ми використовували метод фокус-груп. Проведення методу фокус-груп є особливо доречним для подальшого дослідження рівня тривоги серед внутрішньо переміщених осіб в Україні, адже дає можливість зібрати глибшу і якісну інформацію, виявити спільні теми та взаємодії та стимулювати взаємодію та підтримку для усіх учасників процесу організації надання соціальних послуг. Фокус-група з фахівцями і представниками різних організацій, що працюють з внутрішньо переміщеними особами, виявила ключові проблеми, з якими стикаються ці особи, такі як недостатність соціальних послуг, труднощі з отриманням допомоги та доступ до основних потреб. Рекомендації, сформовані на основі цієї фокус-групи, стосуються покращення підтримки та інтеграції сімей з числа ВПО [2].

В цілому, дослідження методом фокус-груп було успішним і важливим кроком у розумінні потреб і проблем внутрішньо переміщених осіб у контексті військової ситуації. Залучення різних зацікавлених сторін дало можливість отримати широкий спектр перспектив і досвіду, що збагатило результати дослідження.

Отже, соціальний захист ВПО та їх родин є ключовим аспектом державної політики, забезпечення їхнього соціального добробуту. Цей комплекс включає різноманітні економічні, правові та організаційні заходи, спрямовані на мінімізацію спрямованим на підтримку та захист основних соціальних прав громадян та впливу чинників, що можуть негативно впливати на якість життя населення [1;6].

Соціальний захист охоплює відносини та інтереси різних соціальних суб'єктів, у тому числі суспільних організацій та держави, зокрема спрямованих на підтримку тих, хто знаходиться в незвичайних економічних умовах.

Список використаних джерел

1. Селіхов Д.А. Правові основи соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. Серія Право. 2024. Вип. 84. С. 103–108. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.84.1.14>.
2. Шапошникова І.В., Пристай І.Р. Стратегії та виклики інтеграції внутрішньо переміщених осіб у територіальних громадах в умовах воєнного стану. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2024. Вип. 11. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-11-02-04>.
3. Лехолетова М.М., Дуля А.В., Спіріна В.Є. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади. *Соціальна робота та психологія: освіта і наука*. 2025. Вип. 1. С. 30–36. DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1351/2025-1-5>.
4. Стеценко А.І., Маєвська Н.С. Особливості адаптації внутрішньо переміщених осіб до нового соціального середовища. *Габітус*. Соціальна психологія. Юридична психологія. 2025. Вип. 74. С. 354–359. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.74.64>.
5. Попок А.А., Дяченко А.В. Приймаюча громада як суб'єкт інтеграції внутрішньо переміщених осіб. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2020. Вип. 2. С. 21 – 29. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2020.2.4>.
6. Романова О.М. Правові реалії регулювання соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2023. Вип. 4. С. 60–63. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.4.2023.12>.